

NEGENDE HOOFDSTUK.

Nog door de Limburgsche heide.

Zonhoven. — Houthalen. — De mijnen van Coursel. — Peer. — Het kamp van Beverloo. — Over Moll naar Gheel. — Conscience en de Kempen. — Gesprek over het water.

Op al die tochtjes werden moeder en de Brusselsche familie niet vergeten. Menige prentbriefkaart ging de geliefden vertellen, dat onze vrienden nog altijd in blakenden welstand verkeerden. Den volgenden morgen spoorde het viertal in de richting van Neerpelt, nog eens dwars door de Limburgsche heide. En voortdurend had vader iets belangrijks mede te deelen. Te Kiewit is een groot vliegveld. Bij *Zonhoven* sprak hij over de vischvijvers, die daar liggen. De groote visch wordt levend naar de steden verzonden in opzettelijk daarvoor vervaardigde tonnetjes; kleine visch dient om rivieren en vaarten te bevolken, wat natuurlijk door de liefhebbers van 't lijnvisschen toegejuicht wordt. Te *Houthalen* wist Mr. Franken te vertellen, dat de firma Cockerill van Seraing daar een groot terrein bezit, om proefnemingen met kanonnen te doen, wel een bewijs dus, dat in Limburg uitgestrekte vlakten onbewoond zijn. Waar zou men in West- of Oost-Vlaanderen een kanonschot kunnen lossen, zonder minstens een dozijn hoefjes of hutten in puin te schieten!

„Wat verder”, zei de koopman „ten W. der spoorlijn liggen *Coursel* en *Beerlingen*, twee dorpen, die ook reeds eene totale verandering ondergaan vanwege de ontdekte koollagen. De „*vergunning*” heeft geboord tot bijna 1500 M. diepte.”

„Wat is eene vergunning, oom?” vroeg Alfred.

„Vergunning, of „concessie” is de naam van een genootschap dat van den Staat vergunning heeft bekomen om de kolen uit den grond te halen, of de mijnen te *ontginnen*. Ook hier is men druk aan 't werk”.

„En wanneer zal men nu kolen boven brengen?” wilde Willem weten.

„Zijn al die voorbereidingswerken afgeloopen, dan moet men nog de schachten graven. We zijn nu in 1910. Niet voor 1914 zal men hier kolen delven”.

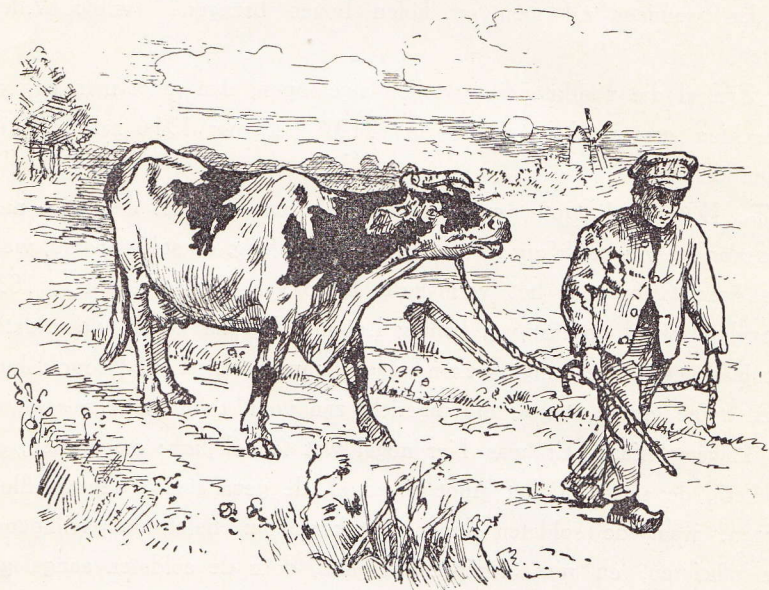
Te *Wijchmaal* stapten onze vrienden af, om zich met den tram naar *Beverloo* en *Leopoldsborg* te begeven. *Leopoldsborg*, de soldatenstad, werd dra bereikt, evenals het vermaarde kamp van *Beverloo*, dat in 1831 aangelegd werd op last van koning Leopold I. Hier komen de soldaten elk jaar gedurende eenige weken krijgsoefeningen verrichten. *Leopoldsborg* bezit twee groote staties, die ingericht zijn voor 't vervoer van soldaten en krijgsmateriaal. Er was hier nogal wat te bekijken: magazijnen, de bakkerij, de slachterij, het groot hospitaal, de gevangenis; dan de blokhuizen, waar de soldaten slapen, het koninklijk chalet, de pavillioenen der officieren, en niet 't minst het park, door de soldaten aangelegd, een waar lustoord, met zijne heerlijke dreven, gras- en bloemperken, eene oase in de Limburgsche heide. In dit park staan de pavillioenen van den minister van oorlog en van andere krijgsoverheden. De toeristen bezochten ook het monument, opgericht ter gedachtenis aan de Belgen die in Mexico sneuvelden (1865); 't is een obelisk, welke gekroond wordt door een arend met uitgespreide vleugels; op de zijden leest men de namen der gevallen strijders. Dit gedenkteeken prijkt op een heuvel.

Leopoldsborg is een stadje van witte huizen; de bevolking is er samengestroomd van alle deelen des lands. Nijverheid en handel voorzien

in de plaatselijke behoeften, m. a. w. de bewoners leven van 't kamp.

„Nu gaan we over Moll naar Gheel,” zei de heer Franken. „We naderen dus weer onze eigen provincie. 'k Geloof, dat ge nu wel de Kempen tamelijk goed kent. Als ge thans Conscience's boeken leest, zult ge onzen grooten stadsgenoot ook beter begrijpen.

„Ziet die hoefjes!” vervolgde vader, „'t Is of we Conscience hooren vertellen: „Niet verre van het Zoerselbosch, eenzaam en vergeten, stonden twee leemen huisjes nevens elkander.”

In de Kempen.

— „Uit de(n) Loteling!” riep Arthur.

— „Juist, dat schoon en roerend verhaal,” hernam Mr. Franken. „In 't eene huisje woonde eene weduwe met haar dochter”.

— „Trien!” hernam Athur. „En in 't andere woonde ook eene weduwe met grootvader, Jan en Pauwel.”

— „'t Waren eenvoudige lieden, nietwaar, even eenvoudig als de man, die ginder zijne koe geleidt. Hoe zegt Conscience dat ook?

Hun wereld had enge grenspalen, het dorp en zijn kerkje langs den eenen kant, de heide langs den anderen. Welnu we zien zijne beschrijving daar levend voor ons. Eene andere streek dan Vlaanderen of Brabant! En toch, zooals ik reeds opmerkte, die lieden zijn tevreden en daarom even gelukkig als zij, die in een vruchtbaar geweest leven. Conscience vertoefde dikwijls op de heide en hij heeft ons veel van de Kempen verhaald. Hij was altijd een aandachtig waarnemer der natuur. Ik denk aan zijne beschrijving van een onweer op de heide en aan zijn . . . „Morgenstond.” Prachtige bladzijden! Neen jongens, de heide is niet eentonig, niet vervelend voor hem, die zien en opmerken kan. En als Conscience dan over den winter in de Kempen vertelt, ge weet wel in de „Omwenteling van 1830.” Onze beroemde schrijver was toen vrijwilliger in het Belgische leger. Eens, op 't eind der maand December, moest de afdeeling, waartoe hij behoorde, van Turnhout naar Limburg marcheeren. 's Avonds kampeerden de krijgslieden op de heide, die wel tot een voet hoogte met sneeuw bedekt was. En in die sneeuw moesten ze slapen! Honderde mannen trokken naar een mastbosch en ieder keerde met een sparreboom terug. Weldra werd de heide verlicht door achttien vuren, wier vlammen wel tien meters hoog stegen. Anderen hadden een varken, eene koe of een kalf uit een naburig gehucht gehaald . . en de soldaten staken lappen vleesch op den laadstok van hun geweer, om ze in de vlammen te braden . . of beter te verbranden. 't Was een nacht om nooit te vergeten! Conscience vertelt, dat zijn aangezicht en borst brandend waren van den blaak van 't vuur, terwijl zijn rug door een scherp Oostenwind schier bevroor. 's Morgens moest men met sabelhouwen zijn kiel van den grond loshakken, vooraleer hij zich oprichten kon, want het water van gesmolten sneeuw was onder hem vastgevroren.

Onze dichter *Jan van Beers* beminde eveneens de heide en bracht er dan ook menigen vrijen dag door. En vele schilders vinden hier stof voor hunne doeken, zooals ons blijkt op de tentoonstellingen te Antwerpen of in andere steden.”

Onder al zulke gesprekken scheen de reis buitengewoon kort.

Te Moll stapten de reizigers op den trein voor Gheel. „Kijkt nu nog maar eens goed naar de hei, zei vader. „Dan zullen we later vergelijkingen kunnen maken met andere streken”.

— „Oom, wat zijn dat voor dingen, die lange palen?” vroeg Alfred.

— „Waar neefje? Ah, ge bedoelt zoo'n put!”

— „Een waterput, oom?”

— „Ja, daaruit putten de Kempische boerinnetjes hun water.”

— „Dus is er hier geen waterleiding zooals in de stad?”

— „Nee, die kunnen de boeren hier best missen. Wel, ge brengt me op 't gedacht, om eens iets over het water te vertellen.”

Nu, luisteren wilden de knapen altijd!

— Dat het water veel gebruikt wordt behoef ik eigenlijk niet te zeggen. Voor ons is 't een gezonde drank, voor 't bereiden van vele spijzen is 't onmisbaar, het is de dagelijksche drank der dieren, maar och! over 't nut van 't water spreken we niet langer. Doch alle water is niet drinkbaar. Ongelukkiglijk willen veel menschen dat maar niet gelooven. „Rivierwater, zóó geput, is 't lekkerste dat ge maar hebben kunt,” zei mij eens een schipper, „En gemakkelijk, mijnheer, onze regenbak is nooit leeg. Plof! we gooien ons emmertje maar eens over boord.... en klaar zijn we!”

De jongens lachten.

— „Eigenlijk is het droevig, dat veel lieden zoo onverstandig spreken en handelen. Door het drinken van onzuiver water ontstaan vreeselijke ziekten als typhus, cholera. Maar hier in de Kempen heeft men meestal goed water. En dat is gemakkelijk te begrijpen. Het regenwater zakt in den bodem, door het zand, en hoe dieper het zakt, hoe meer het gereinigd wordt. 't Is of het door een *filter* trekt. De onreine stoffen blijven achter. Eindelijk ontmoet het water eene aardlaag waar het niet doorheen zinken kan. Het blijft staan. Als nu de mensch op zoo'n plaats een put graaft, verzamelt dat water zich daarin: men heeft eene *wel* gevonden. Nu maar eene pomp gemaakt... eene ouderwetsche of eene nieuwe, en de boer heeft water.

In vele streken is het grondwater onzuiver en moet het eerst gereinigd

worden. Tal van steden trekken het water uit rivieren; ook dit moet eerst gezuiverd worden. Antwerpen krijgt zijn water te Waelhem uit de Nethe. Het wordt gereinigd en dan door ijzeren buizen naar de stad gevoerd. Dat is eene waterleiding. Later zullen we die inrichting bezoeken. ¹⁾ Ook regenwater gebruikt men wel tot drank; men

Ouderwetsche pomp

vangt den neer vallenden regen in goten op, die men langs daken en muren legt. Maar daar de daken niet zuiver zijn, moet men met het regenwater zeer voorzichtig wezen. 't Is goed het water ook te koken; allerlei *microscopische* diertjes worden daardoor gedood."

De trein naderde ondertuschen Gheel.

„Eigenlijk zou ik u nog over de schapenfokkerij, een ander middel

van bestaan in deze streken, moeten spreken," hernam Mijnheer Franken. „Maar liever wacht ik daarmee tot we in Vlaanderen zijn. Dan vertel ik u 't een en ander over spinnen en weven, en dus ook over de wol." Nu is Gheel aan de beurt, eene merkwaardige gemeente. De trein vertraagt al, wacht Arthur, we hebben tijd genoeg. Altijd voorzichtig zijn, een ongeluk is gauw gebeurd!"

1) Zie bl. 104.

OP REIS DOOR BELGIË

AARDRIJKSKUNDIG LEESBOEK

DOOR

A. HANS.

EERSTE DEELTJE.

ANTWERPEN, DE KEMPEN, DE BENEDENSCHELDE,
DE RUPELSTREEK.

